

به نام خدا

جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی زنان

طاها عنایری
فاطمه نامیان
مهدیه امیری

انتشارات هامون نو

دشتستان

۱۳۹۸

www.kotab.ir

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور : جامعه‌شناسی زنان اجتماعی زنان/اطلاها عشایری، فاطمه نامیان، مهدیه امیری. - ۱۳۶۱

مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی : فیا
دشتستان: هارس - ۱۳۶۱
: ۲۱۵ ص. : جدول، زردار (زنگی) : ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
: ۶-۱۴-۶۴۹۰-۶۲۲-۹۷۸ : ۲۵۰۰۰ ریال

یادداشت
یادداشت
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
شناسه افزوده
: کتابنامه.
: نمایه.
: زنان -- وضع اجتماعی
Women -- Social conditions :
: زنان -- ایران -- وضع اجتماعی
Women -- Iran -- Social conditions :
: نامیان، فاطمه، ۱۳۷۵-
: امیری دشتی، سیده مهدیه، ۱۳۶۱ -

رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی
HQ۱۲۱۶ :
۳۰۵/۴۲ :
۵۶۵۲۶۴۲ :

مجموعه مطالعات اجتماعی و فرهنگی زنان

جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی زنان

طاها عشایری
فاطمه نامیان
مهديه امیری

ترتیب دگان

بهار ۹۸

نسخه ۲۰۰

تومان ۲۵۰۰۰

چاپ اول

شمارگان

قیمت

شیرهاون نو

ندی

طراحی هنری

چاپ و صحافی

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.
انتشارات هامون نو

www.hamooniran.com

@hamooniran

پیشگفتار

زنان در همه ادوار تاریخی نیمی از جمعیت هر جامعه‌ای را تشکیل می‌دهند، اما این آمارهای کمی هرگز نتوانسته حمایت ویژه‌ای از زنان به ارمغان آورد و همواره زنان در نقاط تاریک تاریخ نادیده گرفته شدن، تحمل کردن انواع دردها و رنج‌ها، سکرت‌ها و برآورد ظلم‌های روا داشته تاریخی محکوم بوده‌اند. کتاب حاضر به دنبال بررسی و تحلیل جامعه‌شناختی آسیب‌هایی است که زنان به آن مواجه هستند و همواره به‌نوعی از مسائل دنیای مدرن به‌شمار می‌آید. به‌منظور تحلیل این مسائل، کتاب در قالب ۶ فصل تهیه و تدوین شده است که به‌اختصار توضیحات کلی هر فصل در ادامه آمده است: در فصل اول که تحت عنوان فهم ترس زنان از جرم در فضای شهری نام‌گذاری شده است، به بررسی مفهومی ترس از جرم در مطالعات اجتماعی پرداخته و به‌عنوان مفهومی چندرصدی معرفی شده برای تبیین آن از رویکردهای نظری متنوعی استفاده می‌شود. مطابق با یافته‌ها و نتایج حاصل از تحلیل و بررسی ترس از جرم، مشخص شد که سطح ترس از جرم در بین زنان نسبتاً بالا بوده و عواملی نظیر بی‌قدرتی، طرد اجتماعی، ضعف پیوندهای اجتماعی، توانایی دفاع از خود، زوال احساس امنیت اجتماعی، تجربه بزه دیدگی، فروپاشی اخلاقی جامعه، بی‌نزاکتی

اجتماعی و اعتماد اجتماعی بر ترس زنان از جرم اثرگذار است. در فصل سبک زندگی و خشونت علیه زنان که عنوان فصل دوم است، خشونت، مسئله‌ای ناخوشایند که در طول تاریخ همواره متوجه زنان بوده است، در نظر گرفته می‌شود. شدت و نرخ خشونت علیه زنان در بین کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه تفاوت معناداری با یکدیگر دارند. در جوامع در حال توسعه، فرهنگ نقش مهمی در شیوع خشونت علیه زنان ایفا می‌کند. نهادینه شدن فرهنگ پدرسالاری، فقدان فرصت مناسب برای زنان، مطالبه حقوق زنان و فقر فرهنگی و اجتماعی در ایران مسئله دخیل هستند. چه بسا افزایش قتل‌های ناموسی که گاهی زنان آبرو و وجهه جامعه یاد می‌شود، خود برخاسته از ساختار خشونت و جنجاری شدن آن علیه زنان است. بر همین مبنا نتایج مطالعات حاکی از اثرگذاری مصرف مادی، مصرف فرهنگی و اشتغال زنان بر خشونت علیه زنان هستند. در فصل سوم کتاب با عنوان «قتل خانوادگی، زنان و بحران نظام خانواده»، به موضوع قتل‌های خانوادگی پرداخته شده است که همواره در طول تاریخ زنان بسیاری را به کام مرگ کشانده است. قتل‌های خانوادگی جزئی از آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای خشونت‌بار که در جوامع در حال توسعه بیشتر از جوامع توسعه‌یافته است. قتل خانوادگی جزئی از قتل محسوب می‌شود که در بین خویشاوندان سببی، نسبی یا فامیلی از اعضای خانواده با انگیزه و زمینه‌های مختلفی رخ بدهد. در جمله این عوامل: مسائل اخلاقی، فرهنگ انتقام‌جویانه، اختلافات ارثی - ملکی، مسائل ناموسی، ساختار مردسالاری خانواده، عرفی شدن خشونت، نظارت اجتماعی و بی‌اطلاعی از قوانین است. فصل چهارم، قتل‌های ناموسی واکنش به جرائم ساختگی

زنانه نام‌گذاری شده است. قتل‌های ناموسی به قتل دختر و پسر توسط اعضای خانواده، فامیل یا جامعه اطلاق می‌شود که اعمال و رفتارهای آن‌ها برحسب عرف و هنجار جامعه غیراخلاقی تلقی شده و تهدیدی بر آبرو و شرف جامعه تلقی می‌شود. این‌گونه قتل در جوامع سنتی و طایفه‌ای بیشتر از جوامع توسعه‌یافته است. به‌طور کلی عواملی نظیر تعصب اجتماعی، جمع‌گرایی، حساسیت به ناموس، نگرش مردسالارانه، انزوای اجتماعی، فقر اجتماعی، فقر فرهنگی و فقر اقتصادی می‌توانند قتل‌های ناموسی را تحلیل و تبیین نمایند. در فصل چهارم مسئله امنیت و سرمایه اجتماعی پرداخته شده و تحت عنوان سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی زنان نام‌گذاری شده است. وجود امنیت اجتماعی برای زنان جامعه نه تنها سبب ارتقای رفاه و آسایش این قشر می‌گردد بلکه زمینه‌ساز توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، می‌شود. بر اساس یافته‌های تجربی پژوهش، هم‌ستگی بین سرمایه اجتماعی در تمامی ابعاد چهارگانه (حمایت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی و مشارکت اجتماعی) با احساس امنیت اجتماعی زنان مورد تأیید قرار گرفته است و این امر بر سه ریزش‌های آتی در این حوزه را فراهم می‌آورد درواقع وجود میزان قابل توجهی از سرمایه اجتماعی موجب تسهیل کنش‌های اجتماعی گسترده به اکتب احساس امنیت اجتماعی در بین زنان بهتر و بالاتر خواهد بود. فصل پایانی کتاب با عنوان ازدواج سفید (همبازی سیاه) در ساختار سنتی و نیمه سنتی ایران، به مسئله ازدواج سفید می‌پردازد. ازدواج سفید از سنخ جدیدترین مسائل و آسیب‌های حوزه زنان است که زاینده‌ی عصر تمدن در بستر سنتی و نیمه سنتی جامعه ایرانی به حساب می‌آید و این عدم هم‌خوانی

بین text و context، سبب ظهور سایر آسیب‌ها شده است. درواقع، ازدواج یکی از مقدس‌ترین نهاد خانواده و رکن مهم یک جامعه سالم است. جامعه با تشکیل و تشویق جوانان به ازدواج، پویایی و توسعه خود را رقم می‌زند، مرگ یک جامعه نیز مساوی با بی‌میلی به ازدواج یا فروپاشی ساختار قانونی، مذهبی و هنجاری ازدواج در بین نسل جوانان است. طبق مطالعات صورت گرفته، گرایش به ازدواج سفید در کلان‌شهرها نیز به موازات افزایش میزان بیکاری، مشکلات اقتصادی و موارد ازدواج آسان، روبه افزایش است. یافته‌های تجربی رابره بین عوامل رواج بی‌بندوباری اخلاقی، ضعف کنترل اجتماعی، عدلات مالی- اقتصادی، اعتماد اجتماعی، هراس اجتماعی، فروشمی، انجام خانواده و سنت‌های غلط رایج در جامعه با گرایش ازدواج سفید را مورد تأیید قرار داده است. امید هست کتاب حاضر بتواند در راستای کاهش مسائل اجتماعی زنان ایرانی مفید و موثر واقع گردد

طاها ششایی، نویسنده نامیان و مهدیه امیری

*
فهرست
*

۱۵	فصل اول
	فهم ترس رخن از جرم در فضای شهری
۱۷	مقدمه
۱۹	سابقه مطالعاتی ترس از جرم
۲۲	مبانی نظری
۲۲	ترس از جرم
۲۲	اعتماد اجتماعی و ترس از جرم
۲۲	احساس امنیت و ترس از جرم
۲۳	فضای بدون دفاع شهری و هراس اجتماعی
۲۴	جنسیت و جرم
۲۵	انسجام مدنی و مقابله با هراس اجتماعی
۲۶	نظریه زوال اخلاقی دورکیم
۲۸	فرضیه پژوهش
۲۸	روش پژوهش
۲۸	نتایج تجربی پژوهش
۳۰	تفسیر یافته های تجربی پژوهش
۳۴	نتیجه گیری
۳۶	منابع و مأخذ

۴۳

فصل دوم

سبک زندگی و خشونت علیه زنان

مقدمه

۴۵

۴۷

سابقه مطالعاتی سبک زندگی و خشونت علیه زنان

۴۹

چارچوب نظری

۵۳

فرضیه پژوهش

۵۳

روش پژوهش

۵۳

جامعه و نمونه آماری

۵۴

روش نمونه‌گیری

۵۴

اعتبار و پایایی

۵۶

تعریف نظری و عملی سیرها

۵۸

نتایج تجربی پژوهش

۵۹

تفسیر یافته‌های تجربی پژوهش

۶۱

نتیجه‌گیری

۶۲

منابع و مأخذ

۶۷

فصل سوم

قتل خانوادگی، زنان و بحران نظام خانواده

مقدمه

۶۹

۷۸

سابقه مطالعاتی قتل خانوادگی

۷۹

مبانی و چارچوب نظری

۸۷

فرضیه پژوهش

۸۸	روش پژوهش
۸۹	نتایج تجربی پژوهش
۹۴	تفسیر یافته های تجربی پژوهش
۹۷	نتیجه گیری
۱۰۱	منابع و مأخذ

۱۰۷	فصل چهارم قتل های ناموسی راکنش به جرائم ساختگی زنانه
۱۰۹	مقدمه
۱۱۲	سابقه مطالعاتی قبل های ناموسی
۱۱۵	مبانی و چارچوب نظری
۱۲۰	فرضیه پژوهش
۱۲۱	روش پژوهش
۱۲۲	نتایج تجربی پژوهش
۱۲۵	تفسیر یافته های تجربی پژوهش
۱۲۹	نتیجه گیری
۱۳۴	منابع و مأخذ

۱۳۹	فصل پنجم سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی زنان
۱۴۱	مقدمه
۱۴۴	سابقه مطالعاتی سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی

۱۴۶	مبانی و چارچوب نظری
۱۵۶	فرضیه پژوهش
۱۵۶	روش پژوهش
۱۵۷	نتایج تجربی پژوهش
۱۶۰	تفسیر یافته های تجربی پژوهش
۱۶۳	نتیجه گیری
۱۶۷	منابع و مأخذ

۱۷۱	فصل ششم
	ازدواج سه د (۵ بیاض) در ساختار سنتی و نیمه سنتی ایران
۱۷۳	مقدمه
۱۷۸	مبانی و چارچوب نظری
۱۸۷	فرضیه پژوهش
۱۸۸	روش پژوهش
۱۹۰	نتایج تجربی پژوهش
۱۹۲	تفسیر یافته های تجربی پژوهش
۱۹۵	نتیجه گیری
۲۰۱	منابع و مأخذ

۲۰۹	فهرست اعلام
-----	-------------